

21 december 1995

**VERGADERING
GEMEENTERAAD**

d.d. 1 februari 1996

Conform vastgesteld

's-Hertogenbosch

Nr. 15

OPENBARE VERGADERING
VAN DE GEMEENTERAAD VAN
'S-HERTOGENBOSCH OP
21 DECEMBER 1995
AANVANG 14.30 uur
BUITENGEWONE ZITTING

PUNTEN VAN BEHANDELING

1. Opening door de voorzitter.
2. Toespraak door de voorzitter tot de scheidende raadsleden en wethouders.
3. Toespraak door het raadslid de heer Kuijpers namens de scheidende raadsleden.
4. Toespraak van wethouder de heer ing. L.H.P. Wijers.
5. Toespraak van wethouder mevrouw J.M.F. van der Beek.
6. Sluiting.

AANWEZIG:

Voorzitter : mr. D.C.B. Burgers, burgemeester
 drs. P.A.G. Lansbergen, gemeentesecretaris
Wethouders : mw. J.M.F. van der Beek, ing. L.H.P. Wijers,
 ing. A.J. Paanakker, drs. P.E. Kagie,
 drs. J.A.W.M. Bierens en de heer mr. dr. P.D.A. Claessen
Leden : ing. B.J.M. Wagemakers, mw. drs. H.M.J. Thiers,
 mr. J.A.M. van Heijningen, mw. W.H.M. van Dun, S. Ibnoujala,
 drs. R.W.M. Rottier, L.A.M. Neefs, C.J.M. Vera,
 mw. J.F.C.M. Van Berkom, B.G.M. Gruben, R. Herfst,
 E.A. de Rooij, Th. G. Beekmans, ir. P.J.M. Kuijpers,
 W.G.M. van Heel, mw. J.H.M. van den Hoogen, mw. Y. Schram,
 mw. E. van Onck, mw. M.J.A. Nijssen, mw. S.J.H. te Wilt,
 drs. P.H.A.M. Masselink, drs. H.P.W. Schmitz,
 drs. G.P.J.H.M. Coonen, O. Hoes, R.J.C. van Zeeland,
 P.M. van der Krabben en mw. drs. E.J.M. de Graaf

AFWEZIG:

mw. M.J.A. van der Steen-Riemens, J. van der Steen,
mw. M.M. Sakbal en E.A.W. van der Sande

1. Opening door de voorzitter.

De VOORZITTER: Ik open de vergadering en verzoek de aanwezigen een ogenblik stilte in acht te nemen.

Bericht van verhindering is ontvangen van het lid Van der Sande.

De VOORZITTER leidt de scheidende wethouders, mevrouw Van de Beek en de heer Wijers, met familieleden en partners de raadzaal binnen.

2. Toespraak door de voorzitter tot de scheidende raadsleden en wethouders.

De VOORZITTER: Dames en heren.

De kiezer heeft gesproken. Een nieuwe gemeenteraad voor de nieuwe stad 's-Hertogenbosch treedt aan over twee weken. De dagbladen en weekbladen hebben in de afgelopen weken zeer uitvoerig aandacht besteed aan de verkiezingen in dit herindelingsgebied. Daarbij werd vooral ook stil gestaan bij de positie van de op te heffen gemeente en de uitkomst van de stembusuitslag. Het waarom van herindeling en het waarom van verkiezingen zijn wellicht enigszins onderbelicht gebleven.

Terugkijkend kunnen we vaststellen dat de verkiezingen meer het karakter hadden van een referendum; voor of tegen de herindeling. Een verkiezingsuitslag die ook om meerdere reden verrassend was. De belangrijkste uitkomst vond ik persoonlijk dat de kiezers de CD-leden weggejaagd hebben uit onze gemeenteraad. Die uitkomst is winst voor de democratie.

Ik betreur het echter dat de Bossche kiezers zo weinig belangstelling toonden voor de verkiezingen. Die passieve interesse voor een van onze belangrijkste grondrechten, verontrust mij. Ik wil bij dit aspect kort stil staan en enkele algemene waarnemingen schetsen.

Er is in ons politiek bestel al geruime tijd sprake van een veranderde opstelling van burgers ten opzichte van de overheid. Het gezag en het belang van de overheid lijken voor velen bepaald minder vanzelfsprekend dan enkele decennia geleden. Dat blijkt b.v. uit de voortdurend dalende opkomst bij verkiezingen. Dat wil niet zeggen dat de interesse onder de bevolking voor zaken van publiek belang afwezig is.

De inspraak en informatie-avonden, de groeiende belangstelling voor vele maatschappelijke organisaties, de inzet van velen in bewegingen en actiegroepen wijzen eerder op het tegendeel. Vooral van belang is echter dat die betrokkenheid en inzet naar hun aard zijn veranderd. Ze zijn meer incidenteel en ze uiteten zich meer via "one-issue" -organisatie of -acties, dan via traditionele, breder georiënteerde organisaties als politieke partijen, vakbonden, kerken enz..

In een tijd die gekenmerkt wordt door ontzuiling, individualisering, ontideologisering en vervagende klassentegenstellingen, slagen politieke partijen er kennelijk onvoldoende in, het intermediair tussen burgers en overheid te zijn, een platform voor meningsvorming over publieke vraagstukken, een integrerend kader voor gemeenschappelijk handelen.

Politieke partijen en politici zijn in deze tijd meer de managers van het overheidsbedrijf, de makelaars van het overigens ook noodzakelijke compromis, dan het kader voor en de uitdrukking van de profilering van visies op de publieke zaak vanuit verschillende gezichtspunten. Ik denk dat daarnaast ook het openbaar bestuur zelf verantwoordelijk is voor de vervreemding tussen overheid en burgers.

De overheid is voor velen "de supermarkt" van publieke diensten geworden. Er is sprake van een politiek-bureaucratisch complex, van een ingewikkeld netwerk van ambtenaren, commissies, mandaten, regels en intern overleg dat die supermarkt

beheert.

De overheid is voor velen niet meer de politieke arena waarin publiekelijk argumenten worden gewisseld, belangen worden afgewogen, standpunten worden verwoord en tot slotte tot een vergelijk wordt gekomen. Daardoor is niet zo verwonderlijk dat velen - ook op gemeentelijk politiek niveau - de politiek als "een pot nat zien".

De politici worden niet meer als hun vertegenwoordigers beschouwd, maar meer als een onderdeel van de overheidsmachinerie. Anders gezegd; de burgers ervaren het openbaar bestuur niet meer als de arena waarin hun opvattingen en belangen worden verwoord en gewogen, niet meer als iets van henzelf, maar als een van de instanties waarmee je als burger nou eenmaal hebt te maken en waarvan je eigenlijk zo goed mogelijk gebruik moet zien te maken.

Mede daardoor wordt de burger steeds verder gedegradeerd tot klant van de overheid en niet meer aangesproken als mede-verantwoordelijke voor de publieke zaak, als kiezer in de meest letterlijke zin.

Dat wil zeggen; als lid van een gemeenschap die voor keuzen wordt gesteld. De keuzen zijn voor de burgers vaak onzichtbaar en het is dan ook niet verwonderlijk dat die burger zich steeds meer als klant van de overheid gaat gedragen. Ik vind dat geen goede ontwikkeling.

De verwording van de politieke democratie tot een overwegend technisch-bureaucratisch complex en het functieverlies van de politieke partijen, zijn essentieel voor de veranderde verhouding tussen overheid en burgers.

Dit is in ieder geval van meer belang dan andere in dit verband wel genoemde fenomenen, zoals de opkomst van de calculerende burger en het afnemend geloof in de maakbaarheid van de samenleving. Burgers calculeerden immers vroeger ook. Zoveel slechter dan onze ouders en voorouders zijn we niet. Ik denk dat de huidige situatie vereist dat met name de politieke partijen, zowel landelijk als plaatselijk, hun fundamentele vernieuwen nu de zandbank van de traditionele intermediaire organisaties lijkt te zijn weggespoeld.

Die vernieuwing moet vooral gezocht worden in meer openheid en overleg met betrokkenen bij de beleidsvoorbereiding, heldere profilering van de te maken keuzen en een meer zichtbare afweging van voor- en nadelen in de besluitvorming. Eerder dus in de revitalisering van politieke partijen en vergroting van de herkenbaarheid van afwegingen en besluitvormingsprocessen dat in b.v. structurele staatkundige vernieuwingen, zoals een gekozen burgemeester of wethoudersbenoemingen van buiten de gemeenteraad.

Over ruim twee jaar zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen. Ik hoop dat de politieke partijen en groeperingen in de nieuwe gemeente er dan wél in slagen, de burgers te mobiliseren naar de elektronische stembus.

Dames en heren, tijdens deze bijzondere zitting van de Raad wil ik ook de historische betekenis onderstrepen van deze tussentijdse verkiezing. Het is niet voor niets vandaag uw laatste vergadering. Het afscheid van de vertrekkende raadsleden kan ook gezien worden als het laatste sluitstuk in de herindelingsoperatie. Met recht kan gesproken worden van een operatie. In een periode van ruim acht jaar zijn diverse herindelingsvoorstellen verschenen die keer op keer balanceerden op de politieke afgrond. Eerst het huidige kabinet heeft gekozen voor een duidelijke herindelingsaanpak. Gekozen is voor een versterking van ons staatkundig bestuursmodel. Eenduidig wordt nu uitgegaan van drie bestuurslagen met daarin een sterke positie voor de centrumsteden. De komst van "Paars" was, zo gezien een trendbreuk in het stroperige proces van reorganisatie van het Binnenlands Bestuur. Ook de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid onderstreept in zijn recente studie "Orde in het Binnenlands Bestuur", de noodzaak van gemeentelijke herindeling. Dit hoge adviescollege van de regering kiest voor drie bestuurslagen. In de afgelopen jaren heeft het gemeentebestuur, ondersteund door een meerderheid van uw Raad, nadrukkelijk meegewerkt aan de

totstandkoming van de nu gerealiseerde herindeling. Een proces dat een grote bestuurlijke en ambtelijke slagkracht geleverd heeft; ook een proces waarvan het grote belang en de voordelen op lange termijn helaas onvoldoende bij de burger zijn overgekomen. Vaak werd vanuit beperkte deelbelangen gereageerd op de herindelingsplannen. Nu de dag van 1 januari 1996 nadert, kan het herindelingsdossier gesloten worden. Laten we gezamenlijk ons bestuurlijk vizier richten op de verdere toekomst van de nieuwe centrumstad 's-Hertogenbosch.

Ik denk dat de nieuwe centrumstad zeker voor de komende 10 jaren voldoende ruimte en draagvlak heeft om in zijn kerntaken van wonen, werken en voorzieningen te kunnen voorzien. Zoals gezegd is deze vergadering van historische betekenis. Het is de laatste vergadering van de gemeenteraad van de oude stad 's-Hertogenbosch. In historisch perspectief gezien vond de eerste vergadering van uw voorgangers plaats op 25 oktober 1851. Het was toen - 144 jaar geleden - de eerste openbare raadsvergadering op grond van de Gemeentewet van 1851 van de liberale Staatsman Thorbecke.

De Raad telde in die tijd slechts 19 leden en om de twee jaar trad een derde van de leden af. Die Raad kende toen overigens nog geen vrouwelijke leden. De Raad bestond grotendeels uit notabele juristen en jonkheren. In die tijd had slechts zo'n vijftien procent van de Bosschenaren stemrecht. Politiek was toen een zaak voor bevoorrechte, mannelijke ingezetenen. De raadsnotulen van die eerste vergadering lezend, vielen mij twee bijzondere besluiten op.

Op voorstel van het raadslid Luykx besloot de Raad met algemene bijval niet overdag te vergaderen, maar 's avonds. De overweging daarbij was toen al dat de raadsleden overdag andere dingen aan hun hoofd hadden en alleen 's avonds tijd vrij konden maken voor het raadswerk.

Het andere raadsbesluit is van geheel andere orde. De toenmalige gemeente-financiën waren bepaald niet rooskleurig. In verband met noodzakelijke bezuinigingen besloot de Raad, opnieuw met algemene bijval, aan de raadsleden geen presentiegeld toe te kennen. Door dit besluit werd een bezuiniging gerealiseerd van niet minder dan f 800,--!

Leden van de gemeenteraad. We nemen vanmiddag afscheid van een groot aantal raadsleden en markeren, zoals eerder gezegd een belangrijk jaar in de historie van onze stad. Geen enkele zittingsperiode is gelijk aan de daaraan voorafgaande. Het bijzondere van deze korte zittingsperiode heb ik reeds onderstreept. Op dinsdag 2 januari treedt een nieuwe Raad en een nieuw College van burgemeester en wethouders aan. Ook uw voorzitter zal een ander zijn. Mede doordat de kiezer heeft gesproken keert een groot aantal van uw leden niet terug. Voor een aantal van u was dat te voorzien, omdat zij zich geen kandidaat meer hadden gesteld, dan wel door hun plaats op de kandidatenlijst. Voor enkelen van u toch enigszins onverwachts.

Als voorzitter van deze gemeenteraad spreek ik bij voorbaat mijn vertrouwen uit in de nieuwe Raad voor de nieuwe gemeente. Dat vertrouwen heeft de nieuwe Raad ook van het ambtelijk apparaat. De medewerkers van de twee voormalige organisaties beginnen op 1 januari 1996, samen met de nieuwe bestuurlijke organisatie aan een nieuwe toekomst en uitdaging. Het huis van de nieuwe gemeente is in de afgelopen maanden opnieuw ingericht. Iedereen is er klaar voor; samen gaan zij ervoor. Als voorzitter dank ik de leden van de gemeenteraad die niet meer terugkomen op 2 januari in de nieuwe Raad. Dank voor de wijze waarop U zich naar eer en geweten voor de Bossche zaak hebt ingezet. Dank ook voor wat u in de collegiale sfeer voor allen hebt betekend. Het raadslidmaatschap vereist grote fysieke en psychische spankracht, maar ook moed, standvastigheid en doorzettingsvermogen. Begrip ook van degenen die u heel in het bijzonder dierbaar zijn. Hoeveel vrije tijd immers die u samen had kunnen doorbrengen investeerde u in fractie-, raads-, commissie- en ander politiek werk.

Voordat ik als voorzitter een persoonlijk woord tot de raadsleden richt die vertrekken, wil ik op deze plaats eerst stil staan bij het vertrek van twee bijzondere raadsleden, de wethouders mevrouw Joke van der Beek en Bert Wijers. Mevrouw Van der Beek, Joke, eigenlijk kan men zich 's-Hertogenbosch, dames en heren, nauwelijks voorstellen zonder mevrouw Van der Beek, zonder Joke van der Beek.

20 jaar raadslid, ruim 10 jaar wethouder. Joke, en ik zeg dat ook heel persoonlijk tegen je: Mensen, die jou en mij slechts op een afstand kennen, zouden wellicht kunnen denken, dat wij het samen bestuurlijk "spannend" gehad moeten hebben. Laten ze daar nou ver naast zitten. Verschillend van opvattingen, klikt het tussen ons meer dan voortreffelijk en in de loop der jaren is daardoor ook een hechte vriendschapsband gegroeid, die overigens ook weer ten gunste strekte van het samen besturen.

Jij bent dat in hart en nieren, een bestuurder. Je was het niet altijd. Je bent eigenlijk gegroeid op de barricaden en je hebt heel wat geschopt tegen het bestuur, maar je deed dat omdat je ergens voor opkwam, omdat je idealen had - en die heb je nog -, om die samenleving beter te maken, te veranderen, eerlijker te laten delen.

Je bent enorm bevlogen en bewogen en op de dag van vandaag heb jij nog niets verloren van die tomeloze onrust en haast om dingen te verwezenlijken, waarvan jij vindt, dat die nog afgewerkt moeten worden. En er is heel wat afgewerkt door jou in al die jaren. Ik denk b.v. aan jouw nimmer aflatende zorg voor een Bossche organisatie, voor een ambtelijk apparaat, dat professioneel inspeelt op de noden en vragen van vandaag, dat openstaat voor de klant: de inwoners van 's-Hertogenbosch, dat wendbaar en flexibel weet mee te evolueren met een veranderende maatschappij. Joke, je hebt het mogen smaken, dat je kunt terugzien op resultaten, die je gewild hebt, waarvoor je geknokt hebt. Je hebt je doel om veel vrouwen in de organisatie op te nemen, eveneens voor een groot deel bereikt. Je hebt in het projectcollege een dijk van een prestatie geleverd, door in een relatief heel korte tijd twee ambtelijke organisaties, met ook nog eens een verschillende cultuur en denk-trant in elkaar te schuiven.

Jouw bemoeienissen met het onderwijs in deze stad kwamen, bestuurlijk gezien, in commissie en Raad wat minder aan de orde, maar ik weet hoeveel tijd en energie jij gestoken hebt in het overleg met schoolbesturen, met afstemmen, met fusies. De sector sociale zaken (om een gigantisch werkterrein maar eens met een woord te benoemen) heeft je veel "zweet en tranen" gekost, onbegrip ook, terwijl jij juist op dit aandachtsveld het hart op de juiste plaats hebt zitten.

Joke, jij bent een vrouw, die houdt van het politieke metier: jij bent op je best in het debat, in het College, in jouw commissies, in de Raad. Je houdt van het debat. En daarbij ben je altijd buitengewoon helder, je beheerst je dossiers, je weet erg goed waar het over gaat, je hebt een uitgesproken eigen en duidelijke visie en "kom nou maar op!" Je doet dat zonder wollig taalgebruik, recht op het doel af en recht door zee. Een van jouw sterke karaktertrekken is, dat je nimmer achter iemands rug iets "kokkefoest". Wat je iemand in zijn bijzijn zegt is niet anders als hij er niet bij is. Je bent goud-eerlijk. Je bent ook de wethouder met de meeste fietskilometers van ons allen. Eigenlijk is dat niet zo moeilijk, want dit College fiets erg weinig, maar jij des te meer! Je bent landelijk zeer actief, je neemt deel aan vele overlegstructuren in de Den Haag en elders in het land. Joke, ik zie aan je gezicht, dat ik moet ophouden. Afscheidsverhalen zijn niks voor jou. "Schiet maar op, dan gaan we weer aan het werk". Daar voel jij je meer bij thuis: Gewoon lekker aan het werk! Joke, dat werk in het College, dat omvatte in de voorbije 10 jaar vrijwel alle portefeuilles. Peter Lansbergen typeert "leiders" vaak aldus: een leider moet zijn vak verstaan: één, twee: een leider moet aardig zijn. Joke voor jou geldt dat in optima forma. Je verstaat je vak op een buitengewoon indringende manier

en je bent geweldig aardig.

Je bent binnengekomen in deze Raad als een Rode Vrouw, je verlaat haar, zal ik het zeggen als een "Staatsvrouw", als een "Staatsvrouwe".

Joke ik weet dat ik namens zo velen spreek, als ik je uit de grond van mijn hart dankzeg voor al hetgeen jij in 70-urige werkweken zo lang, zo intens, met zoveel hartstocht, voor zovelen in onze maatschappij hebt gedaan en hebt betekend.

De penning van de stad 's-Hertogenbosch, die ik je hierbij uitreik is een kroon op het hoofd van een buitengewoon verdienstelijke inwonster van onze stad, met een zeer uitzonderlijke en langjarige staat van dienst.

Hulde en applaus, voor een "kanjer" van een vrouw!

Heer Wijers, goede Bert, voor jou zit het er op, na 14 jaar raadslidmaatschap en 6 jaar wethouder: Je vindt het goed. Je hebt, zoals het heet, een knop omgezet; je gaat verder, maar nu met je eigen adviesbureau.

Bert, jij hebt de "hitte van de dag" volop meegemaakt. In je werk en daarbuiten: Eerst Wim van Heumen, toen je eigen vrouw, maar van nature ben jij een doorgewinterde optimist, je kromt je rug en je gaat weer verder.

Bert, het was een genoegen met jou te werken. Jij bent dan wel geen "echt politiek dier", wat dat ook precies mag zijn, maar jij houdt van je werk en houdt ervan, samen te werken. Jij bent niet het type straatvechter, maar nuchter en met inspanning werk jij aan de zaken, die je onder je handen hebt.

Dat was in die voorbije periode heel veel: openbare werken, monumentenzorg, milieu, toerisme en sport en recreatie. Op vrijwel al die terreinen heb jij in de eerste vier jaar van jouw wethouderschap beleidsnota's het licht doen zien.

Nu plukt onze stad daar de vruchten van.

Bert, jij bent gezegend met een opgewekt karakter: als je boos bent, ben je het nooit lang. Als iets niet gaat zoals het moet, dan zit jij niet bij de pakken neer, maar weet je immer een passende oplossing te vinden. Je bent nuchter en praktisch ingesteld. Je bent ook een echte volksvertegenwoordiger; met goed begrijpbare woorden kun je mensen uitleggen hoe "iets zit". Je kunt je ook goed verplaatsen in de noden, in de zorgen, in de vragen van anderen.

Naast de persoonlijke droevenissen die je troffen, was je de laatste 2 jaar ook nog eens part-time wethouder: een constructie die beslist niet past in een grote stad.

Een burgemeester- of wethoudersfunctie is een taak-functie, geen tijdfunctie. Je bent 7 dagen van de week burgemeester of wethouder en dat staat per definitie op gespannen voet met een part-time functie. Jij hebt dat aan den lijve ondervonden en dat heeft er, dunkt me, ook aan bijgedragen, dat je naar andere zaken bent gaan omzien.

Bert, het was plezierig met je te werken. Jij hechtte altijd veel waarde aan een goede sfeer in ons College en jouw bijdragen daaraan waren menigvuldig.

Je maakt een hele nieuwe start, met jouw lieve vrouw, met jouw huis in Zuid-Frankrijk, met je hondjes, met je hobby's als wandelen en genieten van de grootsheid van de natuur.

Bert, moge het jou en jouw gelieven goed gaan.

Ik reik jou de penning uit van de stad 's-Hertogenbosch, de stad die jij zo lang gediend hebt, op zoveel plaatsen. Je kunt in zo'n paar minuten eigenlijk onmogelijk recht doen aan al die zaken, Bert, waarbij je betrokken bent geweest. Ik probeer dat ook maar niet. Ik reik jou de stadspenning uit, omdat je die volop verdiend hebt voor al jouw energie en al jouw inzet voor onze prachtige stad.

Moge het jou ook met je nieuwe bedrijf voor de wind gaan!

Dames en heren. Tot slot, maar niet minder belangrijk, wil ik een persoonlijk woord richten tot de raadsleden die vandaag eveneens afscheid nemen.

Mevrouw Te Wilt: Niet iedereen weet dat wij samen een opmerkelijk punt van overeenkomst hebben: Ik mocht u op 28 september 1989 in mijn eerste

raadsvergadering als nieuwe voorzitter, welkom heten in de gemeenteraad. Bijna op hetzelfde moment verlaten wij beiden, om verschillende redenen, weer de Raad. In 1989 werd u lid van de Raad als opvolger van de heer Beekmans. Het toeval van vandaag wil ook dat u samen met de heer Beekmans weer vertrekt. Soms kan ook het bestuurlijk leven van een volksvertegenwoordiger uit toevalligheden bestaan. In uw raadsperiode was u ondermeer lid van de commissies sociale zaken en openbare werken. Binnen uw politieke groepering, onder leiding van de nestor, de heer Neefs, was uw inbreng vooral gericht op de terreinen van kunst en cultuur. Een richting waarin u binnenkort ook hoopt af te studeren. In de afgelopen jaren heb ik u leren kennen als een "stille kracht" die, behoedzaam en goed voorbereid, deelnam aan het raadswerk. Ik wens u al het goede toe en hartelijk dank voor uw inzet als raadslid.

Mijnheer Beekmans: U bent volgens mijn analyse een volksvertegenwoordiger "pur sang". Reeds op zeer jeugdige leeftijd was u actief in en voor Bosch Belang. Dat begon met uw deelname in de 4 man sterke fractie van Bosch Belang in de toenmalige "Jeugdgemeenteraad". Als lid van de bestuursraad Engelen maakte u in 1973 de overstap naar de gemeenteraad. Tot 1978 bleef u namens Bosch Belang in de Raad. In 1986 bent u weer terug. Vanwege te drukke werkzaamheden stopte u echter met het raadswerk in 1989. Zoals gezegd, het raadswerk liet u toch niet los.

In 1994 was u weer van de partij. Vorig jaar stond u in de politieke belangstelling met uw initiatief-voorstel voor een trekkerscamping in 's-Hertogenbosch, een voorstel dat - voor u helaas - geen raadsmeerderheid kreeg.

Mijnheer Beekmans, ik denk dat u in de na-oorlogse periode het raadslid bent geweest die het meest frequent door de voorzitter is uitgeluid. Ik verwacht daarom dat u over enkele jaren wel weer terugkeert in de Bossche Raad. Veel dank voor uw inzet en misschien tot ziens.

Mijnheer Ibnoujalla: Uw vertrek uit de gemeenteraad is bijzonder jammer. U was niet alleen lid van GroenLinks, u was tevens de - laat ik het maar zeggen - belangenbehartiger van de allochtonen. Die hadden uw bijzondere aandacht. U stond steeds op de bres voor een efficiënt voorlichtingsbeleid voor allochtonen, waarbij u overigens de niet-allochtonen niet vergat. Ik heb u leren kennen als een scherp en bewogen debater. U wist waarover u sprak. U trad toe tot de gemeenteraad in 1994. Opvallend snel heeft u zich ingewerkt in het raadswerk en in het beweeglijke beleidsterrein van sociale zaken en personele organisatie in het bijzonder. De noodzaak van samenhang in beleid wist u steeds goed te benadrukken. Wanneer u sprak werd er naar u geluisterd. Ik wil op deze plaats ook memoreren uw inspanningen om wederzijdse contacten tussen de politiek en allochtonen en hun organisaties te versterken. In de korte tijd dat u in ons midden was hebben wij van u geleerd. Ik dank u bijzonder hartelijk voor uw inzet en betrokkenheid bij het raadswerk. Ik hoop dat u op enig moment weer terugkeert in de Bossche politiek. Het is goed voor de stad, dat allochtonen deelnemen in het werk van de Raad. Het ga u bijzonder goed.

Mijnheer Gruben: Het was voor uw partij een hard gelag toen op de verkiezingsavond de uitslag bekend werd. D'66 heeft zwaar moeten inleveren. Als gevolg daarvan nemen we vandaag afscheid van drie D'66-raadsleden. U nam vanaf 1 mei 1990 deel aan de Raad. In die afgelopen vijf jaar hebt u een plaats en positie opgebouwd in de Bossche politiek. Als lid van ondermeer de commissies Volkshuisvesting, Financiën en Openbare Werken droeg u bij aan de politieke meningsvorming en volgde u het collegebeleid op een kritische wijze. Zoals gezegd, kritisch en met vakmanschap, terwijl u tegelijk ook het belang van de coalitie nadrukkelijk in het oog hield. Uw collegiale houding en vriendschappelijke omgang moeten we straks missen. Het beeld op de groepsfoto van de Raad zal straks anders zijn. Vanaf deze plaats dank ik u hartelijk voor uw inzet voor de belangen van de stad.

Mevrouw van Berkom: Vanaf 12 april 1994 hebt u deel uitgemaakt van de gemeenteraad. Twee jaar zijn eigenlijk te kort om als raadslid een plaats en positie te verwerven. Hoe kort de tijd ook was, via de commissies Sociale Zaken en Welzijn, hebt u op een onbevangen wijze wel uw aandeel geleverd. U zocht uw positie in het politieke spel en was zeer geëngageerd met het werkterrein. Waar nodig in het debat of besluitvorming, klonk steeds uw gevoel door voor rechtvaardigheid.

Veel dank voor uw inzet en betrokkenheid bij de Bossche zaak.

Mijnheer Kuijpers: Ook uw vertrek uit de Bossche politiek komt te vroeg. Ik heb u vanaf 1 mei 1990 goed leren kennen. Als fractievoorzitter voor D'66, maar ook als gewaardeerd lid van de commissie Bestuurszaken. Aan uw inzet en wijze van deelname aan het raadswerk was te merken dat u ook overdag werkzaam was voor het openbaar bestuur: In de eerste periode bij de gemeente Breda en later bij de provincie Utrecht. Ik heb u leren kennen en waarderen als een politicus die, als het nodig was, de ruimte zocht voor een compromis, goed kon luisteren en oplossingen aandroeg. In mijn commissie kwam u veelal met uitstekende suggesties en voorstellen. U was bijzonder goed geïnformeerd omtrent onderwerpen zoals politie, openbare orde, justitie, aanpak drugoverlast. U kunt helder en bondig formuleren en het was een genoegen, naar u te luisteren.

Na 1 januari krijgt u weer meer tijd voor uw grote passie voor antieke auto's. Toch hoop ik voor u en voor D'66 dat u in 1998 weer van de partij kunt zijn. Ik dank u hartelijk voor uw inzet, betrokkenheid en energie voor de Bossche gemeentepolitiek.

Mijnheer Schmitz: U was sinds 12 april 1994 lid van de Raad en namens uw fractie lid van de commissies Sociale Zaken en Openbare werken. Als ik u mag typeren met enkele steekwoorden, dan zeg ik: een wijze man, sociaal bewogen en betrokken bij de stad en de mensen, filosofisch en relativerend, bijzonder aardig en "bourgondisch". Als ervaren bestuurder en deskundige uit uw periode van de vakbeweging, de SER en de Stichting van de Arbeid had u zeer snel uw plaats en positie ingenomen. Uw raadsperiode is, wat mij betreft, veel te kort geweest. Een fractie mag er trots op zijn, raadsleden zoals u tot de hare te kunnen rekenen. Ik dank u voor uw aandeel in het raads- en commissiewerk en voor uw vriendschap. Dat laatste blijft gelukkig bestaan.

Mijnheer Van der Sande: De heer Van der Sande heeft mij per brief laten weten dat hij helaas vanwege een vakantie verhinderd is vandaag aanwezig te zijn. Een persoonlijk afscheid is daardoor nu niet mogelijk. Toch wil ik in deze vergadering mijn dank en waardering uitspreken naar de heer Van der Sande.

Hij was sinds 12 april 1994 lid van de Raad en vertegenwoordigde de fractie in de commissies Financiën en Welzijn. Ik heb de heer Van der Sande leren kennen als een enthousiast raadslid en als zeer ad rem. Een persoon die zijn beleidsterreinen kende en de VVD-opvattingen - vanuit een meer klassiek-liberale optiek - goed wist te verwoorden.

Hij had ook door zijn beroepservaring als accountant een stevig aandeel in de discussies in de commissie Financiën.

Mijnheer Vera: Sinds 12 april 1994 was u namens uw fractie lid van de Raad en lid van de commissies Financiën en Welzijn. Te kort om als nieuwkomer in de Bossche politiek een persoonlijk stempel te kunnen zetten. Misschien nog door uw functie als automatiseringsdeskundige bij PTT-telecom, was u ook in uw fractie en de gemeenteraad een snelle denker, kort van stof maar duidelijk op uw doel af. Uw betrokkenheid bij de stad en de mensen zal ongetwijfeld via de Knillis-kanalen ook na 2 januari tot ons komen. Hartelijk dank voor uw inzet en betrokkenheid bij het raadswerk.

Mevrouw Thiers: Ook voor u betekende de uitslag van de tussentijdse raadsverkiezingen een voorlopig einde van uw raadswerk voor de Knillis-fractie. U sluit vandaag een lange raadsperiode af. In mei 1991 werd u voor het eerst lid

van de Raad. Daarnaast was u voor Knillis ook nog lid in de periode maart 1987 tot 1 mei 1990. Uw laatste periode was van 1994 tot heden. Van u mag gezegd worden dat u in de diverse perioden getuigde van een grote maatschappelijke en politieke betrokkenheid. De aandacht en zorg voor het cultureel erfgoed stond zeer hoog op uw agenda. Als eminent lid van uw fractie was u ook breed inzetbaar voor de Bossche zaak. U kende uw onderwerpen en u nam energiek deel aan het debat in commissie- en raadsvergaderingen. Op deze plaats dank ik voor uw grote inzet.

Mijnheer Wagemakers: Als lid van een echte bestuursfamilie - de Wagemakers hebben naam gemaakt, niet alleen in Brabant, maar heel sterk ook in Den Haag - bent u gepikt en gemazeld in een "politiek nest" ("nest" met permissie). U hebt ruim vijf jaar deel uitgemaakt van de gemeenteraad. Jaren waarin belangrijke en soms verstrekkende besluiten op de agenda stonden. Met name op de beleids-terreinen die u namens uw fractie volgde in de commissie Stadsontwikkeling. Uw ruimtelijke visie en uw gedachten omtrent de verdere toekomst van de stad kon u daar goed uitdragen. Met het ondernemerschap in uw "vingers" waren de binnenstad en het parkeerbeleid enkele van uw belangrijke items. Vele van de grote projecten, die in onze stad op de rails zijn gezet, dragen sporen van uw bijdragen, uw visies, uw inbreng. U wist immers, waarover u sprak. Het was met een gesprekspartner op niveau zoals u nuttig en effectief debatteren en overleggen. U was een voortreffelijk raadslid. Veel dank voor uw tomeloze inzet en betrokkenheid.

Mijnheer Coonen: Het CDA had met u een scherp, politiek en kundig debater in de Raad en de commissies vanaf het eerste moment van uw aantreden in mei 1990. Uw kennis van de wereld van volksgezondheid en welzijn en uw voorliefde voor de cultuur, in de ruime zin van het woord, kwamen u goed van pas.

Maar zeker ook uw strategisch inzicht en het vermogen zaken neer te zetten en in een breder verband te beoordelen. Als directeur van het RIAG in Tilburg had u naast het raadswerk ook nog tijd en energie beschikbaar voor uw gezin, de jeugd, de kerk en genoot u zichtbaar van culturele manifestaties in de stad. Ook was u daar een frequent en alomteweesd bezoeker. Op deze plaats wil ik hartelijk danken voor uw inzet en aandeel in het raadswerk voor de stad 's-Hertogenbosch.

Mevrouw Van Dun: U heeft slechts drie maanden deel kunnen nemen aan het raads- en commissiewerk. Te kort om ingewerkt te zijn en vandaag mag ik al weer afscheid van u nemen. De tijd is daardoor ook te kort geweest om u verder te leren kennen als raadslid en vertegenwoordiger van uw fractie. Vanaf deze plaats dank voor uw inzet.

Dames en heren, leden van de gemeenteraad. In het begin van mijn afscheids-toespraak heb ik reeds mijn tevredenheid uitgesproken over het vertrek van de CD-raadsleden uit de Bossche politiek. Met die woorden wil ik nu ook volstaan. Bij een afscheid horen niet alleen woorden, maar ook een passend geschenk. Zo dadelijk bied ik aan alle raadsleden die vertrekken, een nieuwe keramische creatie aan van de bekende Bossche keramiekproducent Cor Unum. Onze gemeentelijke relatie met Cor Unum hoef ik u niet uit te leggen.

Gekozen is voor een speciaal voor deze gelegenheid ontworpen schaal die ook in zijn uitvoering het beeldmerk van de stad in reliëf uitdraagt. Deze nieuwe schaal wordt door ons alleen als cadeau, exclusief, uitgereikt aan raadsleden die tussentijds of aan het einde van een zittingsperiode vertrekken.

Een schaal overigens met vele gebruiksmogelijkheden. Dit laatste laat ik aan uw eigen fantasie over. Het is wel een schaal geworden met gaatjes. U begrijpt het al, de schaal kan daardoor een goede plaats krijgen aan een van de muren in uw huiskamer. Volgens de orde voor deze bijzondere en laatste vergadering van uw Raad, ben ik nu aan het einde van mijn afscheidstoespraak gekomen. Zo dadelijk wil ik persoonlijk het cadeau overhandigen aan de vertrekkende raadsleden. Daarna zal de heer Kuijpers namens de vertrekkende raadsleden een dankwoord

uitspreken.

Dank voor alles wat u hebt gedaan in het belang van Bosschenaren, in het belang van de stad 's-Hertogenbosch.

3. Toespraak door het raadslid de heer Kuijpers namens de scheidende raadsleden.

De heer KUIJPERS: Mijnheer de voorzitter, dames en heren. Mijnheer de voorzitter, hartelijk dank voor de vriendelijke woorden die u tot ons, scheidende raadsleden, heeft gesproken. Hartelijk dank ook voor het zeer fraaie geschenk dat wij mochten ontvangen.

Ik ben zeer vereerd, dat ik namens de scheidende raadsleden een woord van afscheid mag uitspreken. Ik doe dat ook met een zeker historisch besef omtrent de geschiedschrijving van 's-Hertogenbosch. Immers, zowel 's-Hertogenbosch als Rosmalen worden thans opgeheven en per 1 januari aanstaande zal er een nieuwe stad worden ingesteld, in de wet van 13 september voorzien van de naam 's-Hertogenbosch. Ik mag wensen dat die naam in ere wordt gehouden. Door sommigen wordt oneerbiedig de naam "Boschmalen" wel een gesuggereerd. Zelf heb ik eens in enig debat de suggestie gedaan voor "'s-Hertogenstad", waarbij enig recht gedaan wordt aan de afkomst als stad van de hertog doch anderzijds ook de wijziging tot uitdrukking komt, namelijk van bos naar stad, indien we zouden spreken van stad als dat meer dan 100.000 inwoners zou betreffen. Echter, door de samenvoeging met Rosmalen komt er juist bos bij. Voor zover ik hier thans een advies zou mogen geven, zou ik de nieuwe Raad willen meegeven om de naam 's-Hertogenbosch ook voor de toekomst te handhaven.

Velen in deze Raad hebben zich beijverd om met de gemeentelijke herindeling voor een periode van 25 jaar weer vooruit te kunnen met de ontwikkeling. De samenvoeging met Rosmalen was een wens, maar de provincie durfde nimmer zover te gaan. Het Kabinet en de beide Kamers hebben besloten tot wat thans voorligt: een fusie van 's-Hertogenbosch en Rosmalen. Toch was dit beeld niet nieuw en leefde in 1948 ook reeds. In het "Reisboek voor Noord-Brabant", uitgegeven door de provinciale VVV, uitgave 1948 kwam ik het volgende tegen over een beschrijving van 's-Hertogenbosch.

"Aantal inwoners op 1 januari 1948: 55.000. Behalve het stadscentrum behoren tot 's-Hertogenbosch de buitenwijken Deuteren, Orthen, Muntel, Hintham en Rosmalen". 1948! Kennelijk was het toen al geregeld en hebben we het nu over naijlende besluitvorming.

De bestuurlijke effecten zijn echter gigantisch. De verkiezingen van 29 november j.l. hebben het karakter gekregen van een referendum. Massaal is in Rosmalen het "nee" tegen de samenvoeging vertaald in een proteststem, te identificeren met een stem op Rosmalens Belang. Nu ben ik vanuit politieke achtergrond weliswaar voorstander van het referendum, maar de gevolgen voor de bestuurlijke verhoudingen baren mij toch grote zorgen. De continuïteit van het bestuur is ver te zoeken. Dat geldt voor zowel het College als de Raad. Meer dan de helft van de raadsleden keert nu niet weder per 2 januari aanstaande. Hiervan in ieder geval de drie leden van de CD, een zegen voor de stad, waarmee wij Paul Kagie toch ook voor mogen complimenteren.

De periode waarin deze Raad heeft gefunctioneerd is te kort, we begonnen juist op dreef te komen en ik denk dat ik namens de scheidende leden met weemoed terugdenk aan deze periode. De investeringsbeslissingen uit de periode 1990-1994 beginnen hun resultaten af te werpen en worden zichtbaar in de stad. De effecten van dat beleid hadden we nog wel willen meemaken. Deze raadsperiode kenmerkte zich door juist het "sociale" gezicht nadrukkelijk tot uiting te brengen. Er is geïnvesteerd in de buurten en wijken en vele beslissingen op het gebied van welzijn en sociale veranderingen zijn genomen. Wij wensen als ambteloze burgers

van de nieuwe stad dat dit beleid in ieder geval wordt gecontinueerd. De continuïteit in het College is eveneens miniem geworden. De beide "buitenspelers" aan de college tafel, letterlijk en figuurlijk blijven evenals "rotsvast" de enige ambtenaar, direct naast het centrum. Burgemeester en vier wethouders weg!

Don, morgen wordt je door verschillende eminente personen toegesproken, nu hebben wij nog het woord. Namens de Raad wil ik je bijzonder dank zeggen voor je geweldige inzet voor de stad, alsmede voor de plezierige, ongedwongen manier waarop je met de Raad wist om te gaan. We kijken terug op een fijne tijd.

Joke, zeer betrokken bij het werkveld van je portefeuille en dan van binnenuit. We hebben je ervaren als eerlijk, oprecht en integer en bevlogen als het om de sociale kwestie ging. Je bent ook de eerste vrouwelijke wethouder en we kunnen daarvan zeggen dat zij haar mannetje wist te staan.

Bert, wie had nog ooit gedacht dat een "bouwer" als jij zo verknocht kon raken aan het milieuterrein. Maar een echter hobby had je in je portefeuille "monumentenzorg". Ik denk nog terug aan de enthousiaste wijze waarop je kon spreken over de Tempel van Empel.

Peter, geroemd ook in de krant om jouw bestuurskracht. Je politiek analytisch vermogen en doortastendheid. Een moderne bestuurscultuur is door jouw toedoen in dit College ontstaan; zakelijk, kort en krachtig, niet altijd toegeven aan diegene die het hardste roept, maar een goede afweging maken. De aanpak van de grote complexe projecten in jouw handen gaven het gevoel dat er iemand op zat die dit goed kon beheersen. We weten allemaal dat er grote risico's aan verbonden zijn. De stad zal jouw bestuursinbreng gaan missen.

Hans, tot voor kort had je nog andere verwachtingen, maar het politieke leven is bikkelhard. In de periode dat jij de portefeuille "financiën" onder jouw hoede had hebben er zeer belangrijke financiële gebeurtenissen plaatsgevonden. De afwikkeling van grote financiële risico's, zoals gemeentelijk woningbedrijf en Stienstra en de succesvolle verkoop van RNH. Jij liet je niet verleiden om met de positieve financiële positie van de stad uitverkoop te houden. Een verstandig beleid.

Nieuwe Raad, deze mensen gaan jullie allemaal missen. Als het over de continuïteit gaat hoeven we nu hier maar rond te kijken en de conclusie is duidelijk: dat het mij en vele anderen zorgen baart heb ik al besproken. Zorgen over het nieuwe College zijn vanochtend reeds uitgebreid in de krant aan de orde geweest: daar onthoud ik mij nu van. Overigens heb ik er het volste vertrouwen in, dat de nieuwe Raad het vertrouwen van de stad zal genieten.

In ieder geval was het lidmaatschap van de gemeenteraad enerverend, het heeft bijgedragen aan de verdere ontwikkeling van de eigen persoonlijkheid, heeft veel ervaring opgeleverd en heeft, naar achteraf zal blijken, ook invloed gehad op de ontwikkeling van de stad en haar burgers. Dat neemt men ons, scheidende raadsleden, niet meer af. Het gaat u allen en de stad goed!

4. Toespraak van wethouder de heer ing. L.H.P. Wijers.

De heer WIJERS: Mijnheer de voorzitter, dames en heren. De afgelopen zes jaar zijn voor mij voorbijgevlogen. Als men terugblijkt, komt men tot bepaalde conclusies. Bij verschillende onderwerpen luidt die conclusie: dat was er zes jaar geleden niet. Men zag het niet en miste het niet. Nu, zes jaar later, is het er wél in onze stad en vaak zelfs markant. Ik voel ook echt, dat het er hoort. Het schittert! Het scheidt of, als het open is, het verbindt bewust. Aldus heb ik zitten filosoferen over een - hot? - item in onze stad, het hekwerk rond de Sint Jan. In analogie hiermee zou men gelijk kunnen denken over onze stad en haar inwoners. Ook 's-Hertogenbosch als zodanig schittert nu. Was het zes jaar geleden een provinciestad, zetel van het provinciebestuur, nu is

het de hoofdstad van de Provincie. Kansen om dit te bereiken zijn benut. De stad is doende met herinvulling en reparatie van de mindere plekken. Ook zijn wij bezig met de mensen, onze burgers. Onze inwoners worden hierbij beslist niet vergeten. Ik zou een hele lijst van programma's op dit gebied kunnen noemen. De grote inzet hiervoor is een vereiste en moet én zal worden voortgezet. Dit zal ertoe leiden dat wat scheidt, gaat verbinden. De eerste signalen hiervan zijn reeds ontvangen: de CD komt immers niet meer terug in de gemeenteraad. Een grotere verdraagzaamheid zal het resultaat zijn, waarmee ik bijzonder gelukkig ben. Waar ik hieraan mijn bijdrage heb kunnen leveren, stemt mij dit tot dankbaarheid. In het bijzonder dank ik hierbij ook mijn mede-collegeleden, ook die in het vorige College, zoals de heer Van Heumen, evenals de Raad in vorige én huidige samenstelling. Deze lijn t.o.v. onze inwoners moet worden doorgetrokken: de stad én de burgers zijn dit alleszins waard. Hier ligt een zware taak voor de nieuwe Raad en het nieuwe College. Ik wens hen daarmee veel succes en degenen van wie wij heden afscheid nemen wens ik een goede verdere toekomst in gezondheid toe.

5. Toespraak van wethouder mevrouw J.M.F. van der Beek.

Mevrouw VAN DER BEEK: Mijnheer de voorzitter, dames en heren. Na eenentwintig jaar neem ik thans afscheid van de Raad én van dit gebouw, waarin ik al die tijd - op één jaar na - heb vergaderd. Als ik een slecht humeur had, vond ik dit een lelijk gebouw, maar bij een goed humeur dacht ik: het valt eigenlijk wel mee. Hetzelfde gold min of meer ook voor de politiek, afhankelijk van de omstandigheid, of ik zelf zin had in de politiek, of ik het gevoel had dat de stad zich ook werkelijk enigszins ontwikkelde in de richting die ik graag zou zien. Mijnheer de voorzitter, zeer hartelijk dank voor u lovende woorden. Ik heb mij ook zelf voelen veranderen van een enigszins rebels type, die vocht voor vaak niet algemeen aanvaarde standpunten, naar een bestuurder. Ik heb hier vrede mee; ik vind het goed, dat ik deze richting ben gevolgd. Men wordt vanzelf hertoe uitgenodigd, als men achter de bestuurstafel zitting neemt omdat men dan een zwaardere verantwoordelijkheid heeft en zijn afwegingen breder moet maken. Daarnaast heb ik het echter ook leuk gevonden om bij mijzelf deze ontwikkeling mee te maken, waarbij men inderdaad enigszins meer naar het centrum toegroeit en ook met overgave daarvoor de verantwoordelijkheid durft te nemen. Ik heb dit steeds met genoeg gedaan.

In de afgelopen periode heb ik zelf de gehele problematiek rond de bijstandswet als een cruciaal moment ervaren. Het was duidelijk, dat ik daarbij keuzes maakte, vooral wat de uitstroom van bijstandsgerechtigden betreft, die beslist niet op algemene instemming konden rekenen en dit in een politieke tijd, waarin men vele politieke partijen eerder in de richting van de kiezer zag kruipen dan zich redelijk onafhankelijk t.o.v. de inwoners van deze stad opstellen door keuzes te maken, die niet alleen nú goed zouden kunnen zijn, maar ook na verloop van b.v. 10 jaar dé beste oplossing kunnen blijken te zijn. Hierbij gaat het om bestuurlijkheid zoals men die ervaart als men verantwoordelijkheid volledig heeft geaccepteerd. In feite heb ik hierbij gekozen voor een invalshoek die niet alleen in maatschappelijk opzicht nog steeds enigszins vreemd aandoet, maar ook dikwijls hard overkomt omdat men e.e.a. moet formuleren in termen van de wet. Er is een arbeidsplicht of er is géén arbeidsplicht en die geldt dan ook voor alleenstaande vrouwen of níét voor alleenstaande vrouwen. Men kan de wet echter niet half uitvoeren. Als men deze mening is toegedaan, moet men hiervoor ook openlijk uitkomen en in deze eigenschap heeft u allen mij leren kennen. Het is dan ook mijn mening, dat men geen "halve boodschappen" naar de burgers moet uitstralen omdat ook zij hiermee niet zijn gediend. Een stadsbestuur kan geen halve keuzes maken en de duidelijke keuzes die het bestuur maakt moet het ook de

burgers duidelijk voor ogen houden, ook al is het niet altijd even gemakkelijk om hiervoor uit te komen. Ook bij andere onderwerpen was het soms minder plezierig om een duidelijk standpunt in te nemen. Daarover heb ik vaak lang moeten nadenken. Compromissen waren daarbij meestal niet mogelijk. Een voorbeeld hiervan vormt de cliëntenraad.

M.b.t. dit interessante onderwerp was er sprake van een actiegroep in de stad, die graag een cliëntenraad wilde. Intern is na ampel beraad gekozen voor een cliëntenraad, niet als ombudscommissie of klachtencommissie, maar als een adviescollege t.a.v. het beleid en de uitvoering. In goed overleg was in belangrijke mate overeenstemming bereikt, zij het dat het voorzitterschap nog een struikelblok vormde. Min of meer "halsstarrig" heb ik geweigerd om op dit punt een compromis te sluiten en wel omdat dit voorzitterschap een soort symbool bleek te zijn voor de visie op de functie van de cliëntenraad als zodanig. Vervolgens heb ik vertegenwoordigers van de diverse actiegroepen voor nader overleg uitgenodigd teneinde te toetsen, of de meningsverschillen overbrugbaar waren. Hierbij bleek inderdaad, dat men primair toch bleef kiezen voor een soort ombudscommissie met in de eerste plaats een klanten-functie, terwijl het m.i. zou moeten gaan om een adviescommissie die moet kunnen adviseren omtrent het beleid en dan ook bereid moet zijn om dat beleid te volgen. Derhalve heb ik ook op het punt van het voorzitterschap aan mijn oorspronkelijke standpunt vastgehouden, waardoor wellicht de indruk van starheid werd gewekt. Echter, een compromis op dit punt moge simpel hebben geleken, maar zou in feite hebben betekend, dat twee gefrustreerde partijen samen aan één tafel zouden hebben moeten zitten, hetgeen onmogelijk tot een adequate adviescommissie had kunnen leiden. Uit dit voorbeeld moge o.m. blijken, dat bestuurlijke verantwoordelijkheid samen dient te gaan met eerlijkheid t.o.v. de kiezer. Op langere termijn biedt die eerlijkheid altijd méér dan enigerlei vorm van cliëntelisme. Een ander voorbeeld in dit verband vormt de discussie rond het kiezen voor uitstroom uit de bijstand óf het "half kiezen" voor de betaalbaarheid van de bijstand. Ook hierbij heb ik nooit onduidelijkheid over mijn standpunt laten bestaan. In de "gouden tijd" van de zeventiger jaren was het zonder meer mogelijk, dat Raad en College zonder enig hartzeer afzagen van de vestiging van bedrijventerreinen omdat het milieu voorrang verdiende én omdat overigens toch al voldoende én prettiger werkgelegenheid beschikbaar was. Des te harder kwamen uiteraard vervolgens de eerste bezuinigingsklappen aan; binnen het College werd wel gesteld, dat het toch maar goed was, dat de stadsvernieuwingsgolf over de stad was gekomen, omdat op dat moment geen geld meer beschikbaar was voor het onderhoud van straten en groen. Daarna bleken echter nog meer ernstige "klappen" te volgen. De discussie werd niet alleen gevoerd over de WAO, maar meer in het algemeen over de betaalbaarheid van het stelsel van sociale zekerheid, dat inmiddels een "sociaal vangnet" was geworden. Zeker als men de desbetreffende portefeuille beheert, let men bijzonder scherp op de desbetreffende ontwikkelingen. Op grond hiervan ben ik er stellig van overtuigd, dat de bijstand nooit meer een "vetpot" zal kunnen zijn, ondanks het armoedebeleid. Men moet de burgers dan echter ook geen "fopspeen" voorhouden. Het zal nooit meer zó zijn als vroeger, nooit meer comfortabel. Met dit vooruitzicht is het consequent om ervoor te kiezen, betrokkenen zoveel mogelijk de mogelijkheid te bieden om zich zelfstandig in de samenleving te handhaven, om qua inkomen te groeien door betaald werk. Het stelsel moet zo zuiver mogelijk worden ingericht met heldere keuzes en het armoedebeleid is bedoeld, evenals het kwijscheldingsbeleid, om compensatie te bieden waar dit mogelijk is.

Ook in het voorgaande moge mijn ontwikkeling tot bestuurder duidelijk zijn geworden. Ik heb steeds bijzonder genoten van het beheren van de portefeuille "personeel en organisatie". Dit was een schitterende portefeuille, ook al konden de desbetreffende activiteiten niet altijd even openbaar zijn. Het was buiten-

gewoon plezierig om politiek verantwoordelijk te zijn voor een ambtelijke organisatie die de stad prachtige produkten kan bieden, onvoorstelbare druk kan doorstaan, ook door de herindeling niet is gefrustreerd en inderdaad flexibel weet in te spelen op veranderingen. Er is thans daadwerkelijk sprake van de open en integraal functionerende organisatie die ons allen in 1985 voor ogen stond. Vroeger, in mijn feministische periode, vond ik het steeds merkwaardig klinken, als bij dergelijke gelegenheden heren hun echtgenotes bedankten voor genoten ondersteuning. Ik heb echter geleerd, hierover meer genuanceerd te denken, sinds ik zelf een zo zware functie heb vervuld en het daarbij steeds als bijzonder plezierig heb ervaren, dat mijn keuzes ook door mijn partner werden gesteund. Daarom: Lia, heel hartelijk dank. Het was buitengewoon plezierig, dat jij steeds zo zeer achter mij hebt gestaan.

Dames en heren, leden van de Raad. Ik wens hen die blijven zeer veel succes toe. Ik hoop en verwacht dat ook het nieuwe stadsbestuur er weer hard aan zal trekken. Vanaf de zijlijn zal ik de ontwikkelingen met belangstelling blijven volgen. Het ga u allen bijzonder goed!

6. Sluiting.

De VOORZITTER: Ik sluit de vergadering (15.45 uur).